

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ГОТОВОЇ
ПРОДУКЦІЇ (РОБІТ, ПОСЛУГ)**

**(на матеріалах Товариства з додатковою відповідальністю «Трембіта»,
м. Чернівці)**

Студента 2 курсу
денної форми навчання
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
спеціалізації «Облік і
оподаткування»

Вознюк
Дмитро
Валерійович

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Багрій
Конон
Леонідович

Завідувач кафедри:
д.е.н., професор

Чорновол
Алла
Олегівна

Чернівці 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЦТВА ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	7
1.1. Економічна сутність готової продукції та її класифікація.....	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку виробництва готової продукції (робіт, послуг).....	10
Висновки за розділом 1.....	15
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	16
2.1. Організація обліку виробництва готової продукції.....	16
2.2. Документальне оформлення виробництва готової продукції.....	22
2.3. Організація обліку витрат на виробництво продукції в системі фінансового та управлінського обліку	28
Висновки за розділом 2.....	33
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	35
3.1. Аналіз випуску готової продукції та її реалізації.....	35
3.2. Удосконалення обліку готової продукції із використанням інформаційних бухгалтерського систем.....	41
Висновки за розділом 3.....	47
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Перехід України до ринкової економіки обумовив цілий комплекс нових вимог, які пов'язані з застосуванням нового, досконалого обладнання у виробництві продукції, закупки тільки якісних та продуктивних машин та ряд інших вимог.

Ліквідація централізованої системи господарства та інтеграція України у світовий ринок болісно позначилась на діяльності багатьох підприємств. Неefективність їхньої роботи, низькі продуктивність і якість продукції призводить до неконкурентоспроможності більшості українських підприємств. Вихід із ситуації, що склалася, полягає в необхідності правильного вибору ретельно проаналізованої діяльності щодо випуску готової продукції.

В умовах ринкової економіки кожне підприємство, котре виготовляє продукцію стикається з різними проблемами. Починаючи від процесу її виробництва і закінчуючи процесом реалізації. Підприємства долають різні труднощі, застосовують різний порядок дій відповідно до певних ситуацій.

Готова продукція є цінною для підприємства, адже від якості, кількості, ціни готової продукції залежить дохід підприємства, його місце на ринку, його визнання, наявність постійних клієнтів, а в кінцевому результаті – можливість існування. Загально відомим є те, що підприємства котрі виробляють готову продукцію відповідної якості, у необхідній кількості завойовують ринок і тим самим забезпечують собі довготривале існування.

Проблема удосконалення обліку, аналізу та контролю виробництва готової продукції є однією із найбільш дискутованих у сфері управління діяльністю підприємства останніми роками, та є предметом дослідження різних науковців та практиків. Значний внесок у розвиток теорії і методики бухгалтерського обліку, аналізу і контролю виробництва готової продукції зробили українські та зарубіжні вчені: М.Г. Чумаченко, І.А. Васман, С.А. Котляров, В.М. Панасюк, О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв,

А.М. Герасимович, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, В.Г. Линник, Ю.І. Осадчий, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, М.І. Баканов, В.Ф. Мец, І.А. Бланк, Є.В. Мних, Ю.С. Цал-Цалко, Г.В. Савицька, Дж. К. Шим. Дж. Шанк та інші.

Хоча дана тема і розкривалася різними авторами, але залишаються не вивченими питання про особливості процесу обліку, аналізу та контролю виробництва готової продукції на даному підприємстві.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у розкритті організації та методики бухгалтерського обліку та аналізу виробництва готової продукції та розробці рекомендацій, щодо їх удосконалення на підприємстві. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- дослідити сутність поняття «готова продукція», її особливості;
- здійснити економіко-правовий аналіз, огляд нормативної бази, спеціальної літератури та організаційно-економічну характеристику підприємства;
- розглянути систему обліку виробництва готової продукції, організацію обліку, документальне оформлення виробництва готової продукції;
- здійснити удосконалення обліку готової продукції, зокрема вибрати найбільш доцільний метод калькулювання витрат на її виробництво;
- провести аналіз виробництва готової продукції, впливу різних факторів на обсяг її виробництва;
- здійснити пошук невикористаних резервів, що можуть вдосконалити процес виробництва;
- розглянути систему аналітичних показників, інформаційної бази та основних методів економічного аналізу;
- здійснити аналіз випуску готової продукції та її реалізації;
- розробити рекомендації та надати пропозиції, котрі можна буде застосувати на практиці для покращення випуску готової продукції.

Об'єкт дослідження. Основним об'єктом дослідження є система бухгалтерського обліку та аналізу готової продукції на Товаристві з додатковою відповідальністю «Трембіта».

Предмет дослідження. Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних і організаційних питань стосовно обліку та аналізу виробництва готової продукції.

Методи дослідження. Методичною основою дослідження є діалектичний підхід до вивчення стану бухгалтерського обліку виробництва та його оцінки. У процесі дослідження використовувалися методи дослідження: моделювання, аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, порівняння, математичні методи. Інформаційним забезпеченням для застосування зазначених вище методів дослідження слугували показники фінансово-господарської діяльності Відповідні розрахунки та графічне представлення результатів дослідження здійснено за допомогою програми Excel, також за її допомоги буде здійснено прогностичний розрахунок впуску продукції на наступний рік.

Інформаційну базу дослідження становлять: закони, нормативно-правові документи Кабінету Міністрів, Міністерства фінансів, статистичні довідники, підручники, навчальні та практичні посібники, монографії та наукові публікації зарубіжних і вітчизняних фахівців.

Наукова значимість отриманих результатів. Наукова значимість дослідження полягає у науково обґрунтованих рекомендаціях, спрямованих на удосконалення обліку, аналізу та контролю виробництва готової продукції (робіт, послуг).

Практичне значення одержаних результатів. У ході дослідження стануть у нагоді теоретичні та методичні розробки вітчизняних та зарубіжних науковців, аналітичні матеріали, джерелами яких були наукові публікації, інформація бухгалтерського обліку, фінансової та статистичної звітності ТДВ «Трембіта» за 2019-2022 роки.

Дослідження проводиться на основі даних документів ТДВ «Трембіта»,

основним напрямком діяльності якого є виробництво та реалізація одягу.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано студентську наукову публікацію, що відповідає тематиці випускної кваліфікаційної роботи.

Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЦТВА ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Економічна сутність готової продукції та її класифікація

Кожне виробниче підприємство отримує основну частку прибутку шляхом реалізації виробленої готової продукції. Готова продукція для такого підприємства є найціннішим ресурсом у його діяльності, тому на вивченні цієї категорії слід зупинитися детальніше.

Готова продукція – це продукція що пройшла всі стадії опрацювання, випробування, приймання, укомплектування відповідно до умов договорів із замовниками та відповідає технічним умовам і стандартам, прийнята відділом технічного контролю підприємства та здана на склад чи прийнята замовником згідно із затвердженим порядком її приймання [87, с. 214].

Не завжди на підприємстві всі запаси, які були передані у виробництво стали готовою продукцією, тому і виникає незавершене виробництво, яке включає усі елементи виробничого процесу, до яких можна віднести матеріали, що знаходяться на будь-якій стадії технологічного процесу та сировину. Залежно від того, якою є готова продукція, вона має кількісні та якісні характеристики, але, звичайно, може і не мати їх, та завжди продукція має вартісну характеристику [72, с. 214].

Готова продукція, яка має кількісні, якісні та вартісні характеристики, здається на склад, а вже потім, зі складу здійснюється її відвантаження покупцю. На дрібних підприємствах можлива така ситуація, коли готова продукція не віддається на склад, а накопичується у виробника, тоді відвантаження для реалізації здійснюється від виробника покупцям.

Такі види готової продукції, як послуги, роботи або вироби великих розмірів передаються безпосередньо покупцеві виробником.

Первісна вартість готової продукції визначається згідно Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 „Витрати” (рис. 1.1.).

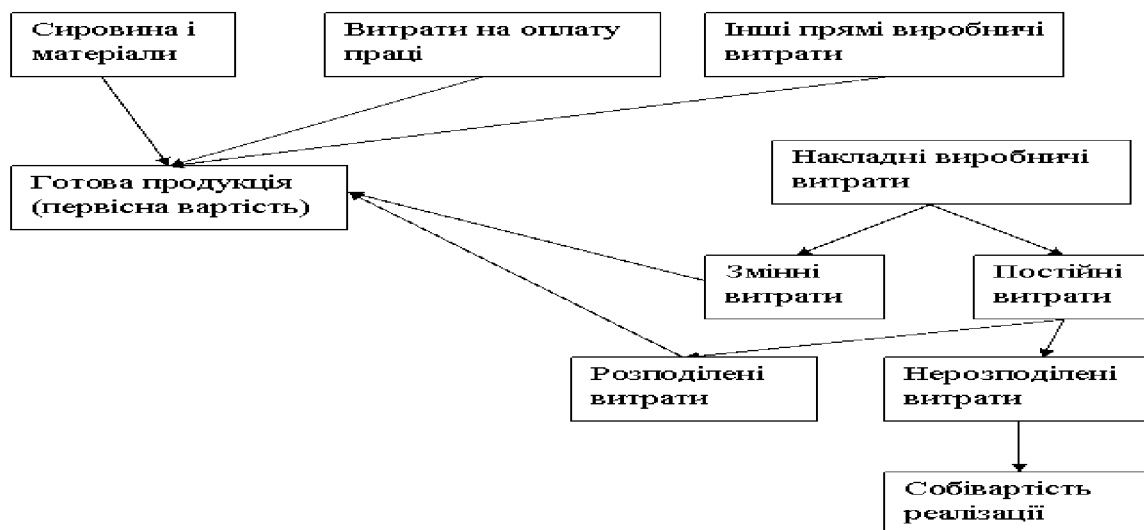

Рис. 1.1. Порядок формування первісної вартості готової продукції

За технологічною складністю продукцію поділяють на просту та складну. При цьому вона може бути основною, побічною або супутньою. За технічними та іншими характеристиками побічна і супутня продукція майже не відрізняється від основної, тому їх кількісні та якісні параметри визначають аналогічно основній продукції.

а) супутня – це продукція отримана в одному технологічному циклі одночасно з основною, за якістю вона відповідає стандартам та призначена для подальшої обробки або відпуску споживачеві;

б) побічна – це продукція, що утворюється в комплексних виробництвах паралельно з основною і на відміну від супутньої продукції, не потребує додаткових витрат [84, с. 374].

У поточному обліку продукція (роботи, послуги) групується за укрупненими позиціями: вироби основного виробництва; товари широкого вжитку, вироблені з відходів; запасні частини; виконані роботи та надані послуги.

Що стосується надходження, то готова продукція і товари, можуть надходити на підприємство в результаті:

- роботи підрозділів основного і допоміжного виробництв, які виробляють готову продукцію;
- взаємодії із підприємствами — постачальниками при закупівлі товарів з метою їх подальшого перепродажу;

- оприбуткування лишків готової продукції і товарів за наслідками проведених інвентаризацій тощо.

Готова продукція і товари можуть зменшуватися за своїми обсягами, зокрема:

- внаслідок переведення їх із однієї облікової групи до іншої та списання їх на витрати виробництва у якості виробничих запасів;
- в результаті реалізації як юридичним так і фізичним особам;
- за результатами проведених інвентаризацій і виявлених недостач готової продукції і товарів тощо [63, ст. 361].

Як видно з додатку А є багато авторів, які приділяють увагу обліку готової продукції, але кожен автор дає своє визначення, доповнюючи його різними елементами, тому єдиного визначення терміну «готова продукція» немає. Для наглядного розбору поняття «готова продукція» проведено аналіз дефініцій цього поняття, який наведений у додатку Б.

З проведеного аналізу дефініцій визначення «готова продукція» видно, що скільки авторів, стільки ж і визначень. Тракткування терміну «готова продукція» різних авторів, безумовно має схожість. Наприклад, готову продукцію трактують саме як продукцію, тринадцять авторів з вісімнадцяти; як товар продукт або виріб – 6; тільки в семи джерелах із вісімнадцяти, автори не включають у визначення «готова продукція» того, що обробка готової продукції закінчена, або, що вона пройшла всі стадії обробки.

Тільки п'ять авторів з усіх не включили у визначення таку важливу характеристику, як відповідність визначеним параметрам і стандартам. Адже, будь-яка якісна продукція неодмінно повинна відповідати стандартам і параметрам, щоб бути корисною для кінцевого споживача, щоб приносити прибуток і визнання виробнику.

Іншу важливу характеристику, «прийняття апаратом технічного контролю», дев'ять авторів не включають до визначення. Для готової продукції, на мою думку, цей є невід'ємним етапом, адже вся продукція, що потрапляє до споживача повинна бути якісною, тому на підприємствах і створюються відділи технічного контролю, які слідкують за станом продукції, що надходить з виробництва.

Зрозуміло, що залежно від того, яке підприємство здійснює виробництво, наявність у нього основних засобів, зокрема складів, залежить той факт, що продукція відвантажується замовнику, або здається на склад. Цю ознаку у своє визначення включили тільки вісім авторів.

Як бачимо, варіантів визначення поняття «готова продукція» є багато, але ні одне із них, на мою думку не об'єднує всі характеристики цього поняття, тому доречним є наведення власного поняття.

Отже: готова продукція – це товар, виріб, продукт чи продукція, яка повністю пройшла всі стадії обробки та випробувань, виготовлена з власної чи давальницької сировини, відповідає всім прийнятим стандартам і параметрам або умовам договору, пройшла технічний контроль підприємства і здана на склад або замовнику згідно з діючим порядком прийняття.

1.2. Нормативно-правове забезпечення обліку виробництва готової продукції (робіт, послуг)

Виробництво, зберігання та реалізація готової продукції регламентується різними Законами, листами, наказами та іншими нормативними документами. Залежно від того у якій галузі здійснюється регулювання процесів з готовою продукцією нормативні документи видаються відповідними органами, та є і нормативні документи, які регулюють операції з готовою продукцією в межах усієї країни, незалежно від того у якій галузі виробляється, зберігається чи продається готова продукція.

Основним нормативним документом, що регламентує процес бухгалтерського обліку готової продукції є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», цей Закон України, прийнятий Верховною Радою України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (з наступними змінами і доповненнями).

Так, як готова продукція підприємства являється різновидом запасів, то важливим нормативним документом є також Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затвердженні Міністерством фінансів

України від 20 жовтня 1999 р. № 246. Нормативні документи згадані вище відносяться до документів, що регулюють операції з готовою продукцією у межах держави, звичайно є і інші документи, що регламентують операції з продукцією в певних ситуаціях, як приклад, можна навести, Закон України «Про операції з давальницькою сировиною у зовнішньоекономічних відносинах», що регламентує операції з готовою продукцією, що виробляється з давальницької сировини та використовується тільки у зовнішньоекономічних відносинах. Цей Закон наводить визначення готової продукції та давальницької сировини, звичайно наводиться ряд інших визначень, що використовуються у зовнішньоекономічній діяльності. Щодо давальницької сировини, то у цьому Законі наведено порядок її оподаткування при ввезенні на митну територію України; наводиться інформація про платника мита та операції, які повинен він здійснити при ввозі сировини на митну територію України. В цьому Законі говориться і те, що загалом процес сплати мита має певний термін, але Кабінет Міністрів України може прийняти рішення щодо сплати ввізного мита, податків та зборів підприємствами по окремих товарних позиціях шляхом видачі органу державної податкової служби за місцезнаходженням виконавця простого векселя із строком платежу, що дорівнює строку здійснення операції з давальницькою сировиною, але не більш як 90 календарних днів з моменту оформлення вантажної митної декларації.

Також надається регламентація порядку реалізації на митній території України готової продукції, що вироблена з давальницької сировини, ввезеної іноземним замовником; порядок закупівлі на митній території України іноземним замовником давальницької сировини та порядок реалізації або вивезення виробленої з неї готової продукції; Порядок вивезення давальницької сировини українського замовника за межі митної території України та повернення в Україну готової продукції; порядок розрахунків за переробку, обробку, збагачення чи використання давальницької сировини; відповідальність за порушення здійснення операцій з давальницькою сировиною; державні гарантії у разі здійснення операцій з давальницькою сировиною, та ряд іншої інформації.

Іншими нормативними документами, що регулюють операції з давальницькою сировиною є:

1. Тимчасове положення від 22.04.94 № 68 «Про порядок здійснення у 1994 році зовнішньоекономічних операцій з давальницькою сировиною», що регламентує порядок ввезення на митну територію України давальницької сировини іноземного замовника та вивезення з неї готової продукції, що вироблена з використанням цієї сировини; порядок вивезення давальницької сировини українського замовника за межі митної території України та повернення до неї готової продукції; порядок розрахунків за перероблення, оброблення чи збагачення давальницької сировини.

2. Постанова КМУ від 02.04.1998 № 418 «Про встановлення показників питомої ваги давальницької сировини у загальній вартості готової продукції за окремими видами операцій у зовнішньоекономічних відносинах», яка постановляє, що вартість давальницької сировини, яка вивозиться з митної території України для переробки у готову продукцію, що класифікується за кодами товарних груп 39, 48 і 49, 72 - 76 УКТ ЗЕД, повинна становити не менш як 80 відсотків вартості готової продукції.

3. Постанова КМУ від 2 вересня 2020 р. № 803 «Про здійснення операцій, пов'язаних з переробкою давальницької сировини на митній території України», яка постановляє, що товари, зазначені в статті 1 Закону України «Про ставки вивізного (експортного) мита на брухт легованих чорних металів, брухт кольорових металів та напівфабрикати з їх використанням», не можуть класифікуватися як готова продукція, вироблена з використанням давальницької сировини, та забороняє здійснення операцій, пов'язаних з переробкою давальницької сировини на митній території України з метою отримання товарів, зазначених у статті 1 Закону України «Про ставки вивізного (експортного) мита на брухт легованих чорних металів, брухт кольорових металів та напівфабрикати з їх використанням».

Безумовно важливим є Закон України «Про митний тариф України». В ньому говориться про те, що таке митний тариф України, також наводиться інформація, що в основу товарної класифікаційної схеми Митного тарифу України покладено Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної

діяльності, яка базується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів. Також в цьому Законі наводиться перелік статей, інших Законів, які втратили чинність.

Законом, яким регламентується відповідальність за шкоду завдану споживачеві у наслідок дефекту в продукції є Закон України «Про відповідальність за шкоду, нанесену унаслідок дефекту в продукції» від 19.05.2021 № 3390-VI . Він подає інформацію про продукцію з дефектом, яка може принести шкоду споживачеві, стаття 6 містить інформацію про доведення завдання шкоди, тобто необхідність споживачу підтвердити, що саме продукція даного виробника завдала шкоду його здоров'ю. Даним Законом встановлюються відповідальні особи за нанесену шкоду, (відповідальною особою завжди є виробник), але у випадку, коли відповідальність перед потерпілим може нести декілька осіб , то потерпілий має право вибрати конкретну особу, чи всіх осіб для відшкодування збитків, також наводиться інформація про позовну давність, звільнення від відповідальності та інша інформація що стосується відповідальності за шкоду завдану неякісною продукцією.

Іншим Законом, що відповідає за якість продукції є Закон України «Про загальну безпечність нехарчової продукції». Частина 1 Статті 2 цього Закону вказує, що дія цього Закону поширюється на всю продукцію, стосовно якої технічними регламентами не встановлено спеціальні вимоги, щодо забезпечення її безпечності, за винятком видів продукції, зазначених у частині третій цієї статті, серед яких послуги, роботи, продукти тваринного походження, лікарські та наркотичні засоби та інше. Також даний Закон містить загальну вимогу, щодо безпечності продукції, також про доступ до інформації у сфері забезпечення безпечності продукції, право на звернення споживачів (користувачів), щодо захисту права на безпечність продукції, обов'язки виробників та розповсюджувачів.

Контроль за нехарчовою продукцією здійснюється за допомогою Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» від 16.09.11, який у своєму тексті містить визначення, сферу його дії, згідно частини першої статті 2 цього Закону, він поширюється на

відносини, щодо здійснення ринкового нагляду за продукцією, що охоплюється встановленими вимогами, крім видів продукції, зазначених у частині п'ятій цієї статті, в якій наводиться перелік, а саме: корми, добавки, роботи, послуги, живі рослини і тварини та інше. Також у Законі розкривається мета ринкового нагляду і контролю продукції, основні принципи ринкового нагляду та контролю продукції, інформація про конфіденційність, права та обов'язки суб'єктів господарювання, наводяться повноваження Кабміну у сфері ринкового нагляду і контролю продукції, органів ринкового нагляду та інших.

Що стосується спеціальної літератури, то є багато цікавих джерел, з яких можна почерпнути достатньо інформації, наприклад автор Лишиленко О.В. у своєму підручнику розкриває характеристику рахунків по обліку готової продукції і товарів, в якій наводить детальний огляд 26, 27 та 28 рахунків. Також огляд субрахунків 28 рахунку. Також автор розкриває процес відображення в обліку операцій пов'язаних з рухом готової продукції і товарів.

Нашкерська Г.В. у своєму навчальному посібнику розглядає готову продукцію через призму витрат, які несе підприємство на виробництво продукції. Автор наводить визначення витрат, незавершеного виробництва, готової продукції, тлумачить об'єкти витрат, статтю витрат, наводить розподіл витрат на прямі і непрямі, групування витрат за видами діяльності. Подається інформація щодо рахунків, які використовуються при обліку витрат, розглядає кожний вид витрат від різних видів діяльності окремо.

Як бачимо, літературні джерела також достатньо наповнені інформацією про особливості обліку готової продукції, її класифікацію, особливості виробництва, та багатьох інших пунктів. Огляд літературних джерел з обліку готової продукції наведено в додатку Г.

Вся інформація у літературних джерелах підкріплена нормативною базою, можливо тому і спостерігаються однакові визначення, поняття, класифікації у різних авторів. Кожен автор намагається внести новизну у дане питання але є багато таких, які просто копіюють своїх колег. Але це не є проблемою, адже кожен автор у своїй книзі розкриває суть готової продукції

та її особливості у тому обсязі, у якому, на його думку, це необхідно.

Висновки за розділом 1

Кожне виробниче підприємство отримує основну частку прибутку шляхом реалізації виробленої готової продукції. Готова продукція для такого підприємства є найціннішим ресурсом у його діяльності, тому на вивченні цієї категорії було зупинено більш детально. Зокрема доведено, що готова продукція – це товар, виріб, продукт чи продукція, яка повністю пройшла всі стадії обробки та випробувань, виготовлена з власної чи давальницької сировини, відповідає всім прийнятим стандартам і параметрам або умовам договору, пройшла технічний контроль підприємства і здана на склад або замовнику згідно з діючим порядком прийняття.

В Україні є значна кількість Законів та нормативних актів, що регулюють облік готової продукції. Це є результатом того, що Україна, як держава розвивається, звичайно існує світовий досвід у обліку готової продукції, який можливо включає щось краще і дає рекомендації, як організувати облік процесу виробництва та реалізації готової продукції, наводить кореспонденцію бухгалтерських рахунків при реалізації та іншому вибутті готової продукції ті товарів.

Діяльність підприємства повністю залежить від замовлень з-за кордону тому, що виготовлення продукції відбувається з давальницької сировини. Товариство відповідальне тільки за пошиття, всі необхідні елементи, складові частини надаються компанією-замовником. Виробництво на внутрішній ринок майже не здійснюється, вся виготовлена продукція прямує до іноземних замовників.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

2.1. Організація обліку виробництва готової продукції

ТДВ «Трембіта» є юридичною особою від дня його державної реєстрації і здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства України та Статуту. Статут товариства з додатковою відповідальністю «Трембіта» затверджено установчими загальними зборами учасників протоколом № 1 від 28 травня 2010 року (додаток Н1). Бухгалтерський облік на ТДВ «Трембіта» регламентується Наказом про облікову політику (додаток Н2). Організаційно-економічна характеристика ТДВ «Трембіта» та основні фінансового-господарські показники діяльності наведені у додатку Н3.

Ведення бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві, починається з дня його реєстрації і здійснюється до дня його ліквідації. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку на підприємствах лягає на власника, чи уповноважену ним особу. Вони відповідальні за фіксування фактів здійснених господарських операцій у первинних документах, організацію бухгалтерського процесу, зберігання документації, реєстрів і звітності.

Основними завданнями обліку готової продукції та її реалізації є: перевірка виконання плану випуску продукції та її відвантаження; правильне і своєчасне оприбуткування та списання готової продукції; отримання відомостей про номенклатуру, кількість і вартість відвантаженої продукції; визначення стану розрахунків із покупцями за відвантаженою продукцією; контроль за зберіганням готової продукції та її реалізацією; контроль за витратами та доходами від її реалізації [87, с. 376].

Підприємства мають можливість самостійно обирати форми організації бухгалтерського обліку, тобто підприємство саме вирішує чи створити у штаті підприємства посаду бухгалтера, чи створити цілу бухгалтерську службу з головним бухгалтером на чолі; вести облік самостійно чи скористатися послугами підприємств, які надають послуги з ведення

бухгалтерського обліку; власник або керівник підприємства може самостійно вести бухгалтерський облік та складати звітність безпосередньо. Та це можливо тільки на таких підприємствах, звітність яких не оприлюднюється в обов'язковому порядку.

Що стосується самої організації обліку, то підприємство самостійно:

- обирає форму бухгалтерського обліку, тобто систему реєстрів обліку;
- обирає порядок і способи реєстрації та узагальнення інформації в облікових реєстрах, звичайно з додержанням єдиних засад, встановлених Законом, з урахуванням особливостей своєї діяльності;
- визначає облікову політику підприємства;
- може виділяти на окремий баланс філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи, які зобов'язані вести бухгалтерський облік, з наступним включенням їх показників до фінансової звітності підприємства;
- розробляє форми і систему управлінського обліку, звітності і контролю господарських операцій;
- чітко встановлює права працівників на підписання бухгалтерських документів;
- затверджує правила документообороту і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку [88, ст. 135].

Основним обов'язком керівника чи підприємця є створення відповідних умов, що забезпечують правильне ведення бухгалтерського обліку, забезпечення неухильного виконання всіма службами, підрозділами та працівниками, що мають відношення до бухгалтерського обліку, вимог бухгалтера, що не суперечать законодавству, щодо дотримання порядку оформлення та подання первинних документів.

Форми організації бухгалтерського обліку на підприємстві, відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" наведено на рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Можливі форми організації бухгалтерського обліку на підприємстві

Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємством. На головного бухгалтера або особу, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства покладено ряд завдань, які вона повинна виконувати, ці завдання наведено на рисунку 2.2.

Вибір форми організації бухгалтерського обліку звичайно залежить від розміру підприємства. Дрібні підприємства можуть у своєму штаті і не мати бухгалтера, а бухгалтерський облік веде сам власник або керівник, також облік може вестися бухгалтером-підприємцем, або аудиторською фірмою. Якщо підприємство велике, то доцільно мати у штаті власного бухгалтера, або цілу бухгалтерію. Відповідно до функцій бухгалтерського обліку, бухгалтерія має свої основні функції, такі як аналітична, облікова та контрольна [57, с. 12].

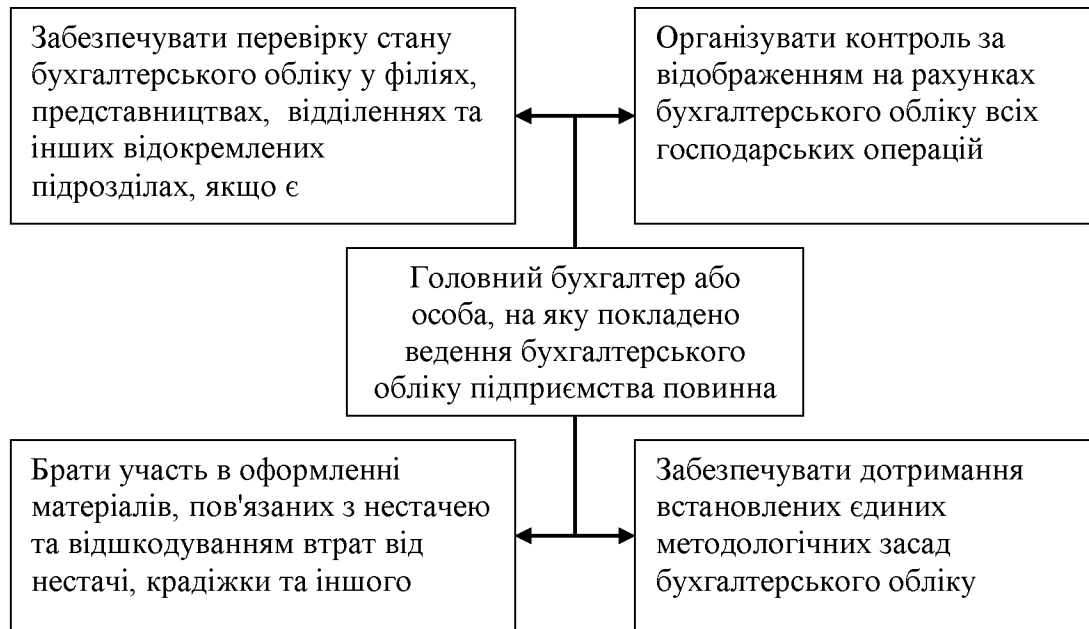

Рис. 2.2. Ряд завдань, які повинен здійснювати бухгалтер або особа на яку покладено ведення бухгалтерського обліку

Невід'ємною частиною організації обліку на підприємстві є сукупність документів, за допомогою яких здійснюється первинне відображення господарських операцій, а також перелік облікових реєстрів, що використовуються для накопичення і систематизації інформації. Сукупність документів повинна бути затверджена в наказі або розпорядженні керівника підприємства про облікову політику і може включати:

- робочий план рахунків бухгалтерського обліку, що містить синтетичні та аналітичні рахунки, необхідні для ведення бухгалтерського обліку;
- порядок проведення інвентаризації активів та зобов'язань;
- порядок контролю за господарськими операціями;
- правила документообігу і технологія обробки облікової інформації;
- форми первинних документів, що застосовуються для оформлення фактів господарської діяльності;
- методи оцінки активів та зобов'язань;
- інші рішення, необхідні для організації бухгалтерського обліку.

Структура і функції бухгалтерського апарату на підприємстві залежать від характеру та об'єкта діяльності цього підприємства. Так, як досліджуване

Товариство є великим, то бухгалтерія розбита на відділи. Лінійно-штабну організацію бухгалтерського апарату ТДВ «Трембіта» можна побачити у додатку ДЗ. Як видно з додатку ДЗ, керівником бухгалтерського апарату є Головний бухгалтер, що стоїть на чолі центральної бухгалтерії. Вона, у свою чергу, розділена на відділи обробки даних та формування звітності, це зроблено тому, що на підприємстві спостерігається великий документооборот, і щоб рівномірно розділити навантаження на бухгалтерів, для швидшої обробки документів, для виключення можливостей здійснення використовується поділ бухгалтерії на відділи, які ведуть окрему ділянку обліку. Відділи обробки даних ведуть облік по певних підрозділах, таких підрозділів є багато. Кожен підрозділ включає групу розрахунків з постачальниками, групу розрахунків з оплати праці та групу з обліку виробничих запасів та інше, згідно з лінійно-штабною організацією бухгалтерського апарату ТДВ «Трембіта».

Що стосується обліку готової продукції за її видами та місцями зберігання, він може бути організований декількома способами:

1) в сортових картках складського обліку - в бухгалтерії складають та обробляють групувальні відомості оприбуткування продукції за її видами в розрізі підрозділів-виробників та за місцями зберігання;

2) безкартковим способом — кожен день складають оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва та руху готової продукції у розрізі складів та інших місць зберігання. При цьому необхідно звернути особливу увагу на збалансованість даних з оприбуткування, відпуску та по залишках продукції. Залишки готових виробів періодично інвентаризуються.

У картках або Книгах складського обліку здійснюються записи про надходження та відпуск готової продукції та щоденно виводяться її залишки.

При створенні повністю автоматизованих складів облік готової продукції в традиційній картковій формі не ведеться, а необхідні для управління дані отримують як інформацію по запиті. Картки замінюються оперативними машинограмами залишків і руху готової продукції за кожним найменуванням і видом.

У кінці місяця, за даними аналітичного обліку витрат на виробництво,

визначається фактична собівартість готової продукції.

Ціна проставляється на підставі номенклатури-цінника, наявність якого є однією з важливих умов організації обліку готової продукції.

При використанні сучасних комп'ютерних технологій в бухгалтерському обліку, крім номенклатури-цінника, розробляється комплекс довідників продукції, яка обкладається та не обкладається різними видами податків, довідники середньоквартальної та середньорічної собівартості, платників і вантажоодержувачів. У вигляді довідників формалізуються і способи визначення суми рахунку за продукцію, відвантажену на внутрішній ринок та на експорт [42, с. 410.].

Важливим документом, що регламентує організацію обліку на будь-якому підприємстві є Наказ «Про облікову політику». Він містить опис методів оцінок, які використовуватимуться підприємством при складанні фінансових звітів, а також конкретних аспектів облікової політики щодо окремих об'єктів та статей обліку. На Товаристві з додатковою відповідальністю «Трембіта» 01 квітня 2019 року був прийнятий наказ «Про облікову політику». Який регламентує дотримання підприємством єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення достовірною інформацією користувачів фінансової звітності. У другому розділі цього Наказу наводиться організація бухгалтерського обліку на Товаристві, яка включає в себе ряд наступних особливостей:

1. Ведення обліку на підприємстві здійснює бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером;
2. Бухгалтерський облік ведеться відповідно до Плану рахунків;
3. Облік витрат підприємства ведеться на рахунках класу 9 "Витрати діяльності з використанням рахунків класу 8 "Витрати за елементами";
4. Бухгалтерський облік ведеться меморіально-ордерною формою з використанням комп'ютерних програм;
5. Інвентаризація активів, капіталу та зобов'язань:
 - 5.1 Інвентаризація активів, капіталу та зобов'язань проводиться станом на 1 листопада поточного року;

5.2 Інвентаризація будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів основних фондів проводиться один раз на 3 роки.

Весь процес організації бухгалтерського обліку на Товаристві з додатковою діяльністю «Трембіта» здійснюється бухгалтерами вручну, хоча у розпорядженні підприємства є комп'ютерна техніка, та вона мало використовується для ведення бухгалтерського обліку. Є на підприємстві і бухгалтерська програма – «Минимакс Бухгалтерия», за допомогою якої проводиться облік зарплати і облік амортизаційних відрахувань. До основних недоліків організації бухгалтерського процесу віднесемо:

1. Ведення бухгалтерського обліку вручну;
2. Відсутність комп'ютерних бухгалтерських програм та систем;
3. Нераціональне використання наявної комп'ютерної техніки;
4. Використання застарілої комп'ютерної програми «Минимакс Бухгалтерия», що працює в середовищі DOS;
5. Повільний процес обробки документів, за рахунок відсутності комп'ютерних програм;
6. Повільний процес пошуку необхідних бухгалтерських документів, у разі потреби необхідно переглянути велику кількість паперових документів, для пошуку необхідного та ряд інших проблем, вирішення яких буде запропоновано в інших підрозділах.

2.2. Документальне оформлення виробництва готової продукції

Документування є важливим процесом правильного та точного функціонування бухгалтерського обліку. Без належно оформленого документа не може бути бухгалтерського запису тому, що від надає інформацію користувачам, і від того як оформлено документ, правильно чи ні, залежить достовірність та повнота облікової інформації для користувачів.

Статтею 9 "Первинні облікові документи та реєстри бухгалтерського обліку", Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність України" від 16 липня 1999 р. № 996-XIV регламентується порядок

документального оформлення господарських операцій та вимоги щодо складання документів.

Первинне спостереження, документування та документація відіграють важливу роль в управлінні діяльністю підприємства, а саме:

- дають уявлення про фактичний стан господарських засобів та їх зміни у процесі кругообороту засобів;
- забезпечують прозорість у роботі підприємства та контроль наявності та руху майна і коштів;
- є юридичним свідченням господарських операцій, що здійснюються;
- є важливим джерелом контролю для зовнішніх і внутрішніх користувачів при проведенні ревізії, аудиту, аналізу господарської діяльності.

Первинні документи складаються на паперових або електронних носіях. В залежності від цього існують і вимоги до їх змісту й оформлення. Порядок створення первинних документів, записів у реєстрах бухгалтерського обліку та зберігання документів, реєстрів і звітів встановлено Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88 [93 , с. 45].

Розвиток інформаційних технологій дав нам можливість швидко знаходити та обмінюватися необхідною інформацією в електронному вигляді, тому електронний документ може стати доказом певної операції, якщо він складений з дотриманням усіх вимог і можна довести його справжність. Для доведення справжності електронних документів сьогодні використовують цифровий підпис, який набув широкого розповсюдження у сфері проведення банківських операцій і комерційних операцій електронної торгівлі.

Використання цифрового підпису та електронних документів регулюється законами України "Про електронні документи та електронний документообіг" від 22 травня 2003 р. № 851-IV, "Про електронний цифровий підпис" від 22 травня 2003 р. № 852-IV.

Документування є важливим на всіх стадіях бухгалтерського обліку та

всіх операцій, не винятком є і документування процесу виробництва готової продукції. Тому документальне оформлення наявності і руху готової продукції є аналогічним обліку наявності і руху виробничих запасів.

Так, при надходженні виготовленої продукції із підрозділів основного і допоміжного виробництв на склад підприємства оформляється «Прибутковий ордер» (типова форма № М-4). Вказаний документ складається у двох екземплярах. Перший екземпляр із підписом представника цеху залишиться у комірника, а другий із підписом комірника - у представника цеху. За допомогою цього досягається контроль і взаємоперевірка звітних даних як по складу, так і по виробничому підрозділу.

Передачу готової продукції на склад також можуть оформляти накладними, відомостями, приймально-здавальними актами або іншими первинними документами. У них зазначають: номер, дату, шифр цеху і складу, найменування продукції» її номенклатурний номер, одиниці вимірювання, кількість.

Надходження на склад підприємства товарів, придбаних з метою подальшого продажу, здійснюється за допомогою документів Товарно-транспортна накладна (типова форма М-6), або прибутковий ордер (типова форма № М-4).

Відвантаження зі складу підприємства – продавця реалізованої продукції або товарів здійснюється на підставі Товарно-транспортної накладної, передачу продукції зі складу до торговельного приміщення (для роздрібною торгівлі) здійснюється шляхом використання такого документ, як Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів [1, ст. 361].

Працівник складу відображає дані про готову продукцію у картках складського обліку або Книзі в тому ж порядку, що й про виробничі запаси, після чого первинні документи передаються до бухгалтерії.

Для звірки даних складського обліку готової продукції з даними бухгалтерського обліку складається Книга залишків готової продукції, до якої переносяться залишки з карток чи Книг складського обліку. Працівник бухгалтерії проставляє облікові ціни (планові, договірні) та визначає залишки за кожним видом, сортом готової продукції у грошовому вимірнику. Деякі

підприємства ведуть оборотні відомості руху майна.

При оформленні видаткових документів на вивіз із складу підприємства реалізованої продукції самовивозом треба обов'язково переконатися у тому, чи являється одержувач дійсно представником підприємства — покупця. З цією метою здійснюється перевірка виданої йому Довіреності на отримання цінностей із зазначенням у ній: строку її дії; адреси підприємства — покупця; кількості продукції, яку необхідно отримати, паспортні дані, а також ідентичність підпису особи, завіреного підписами керівника, головного бухгалтера і печаткою підприємства — покупця.

Відпуск (відвантаження) продукції покупцеві оформляють видатковою накладною або приймально-здавальним актом. У цих документах зазначають номер і дату оформлення, номер і дату договору із замовником, назву й реквізити замовника, назву й номенклатурний номер продукції, шифр складу, одиниці вимірювання, кількість, відпускну ціну та вартість. Документи виписують у трьох примірниках, їх підписують особи, які здають і приймають готову продукцію [87, с. 378].

Надходження і вибуття із складу готової продукції і товарів, як вже згадувалось, знаходить своє відображення у "Картках складського обліку матеріалів". На складі в матеріально відповідальній особі оперативний облік продукції ведеться за кожним найменуванням у кількісному вираженні в одному з реєстрів:

- у картках складського обліку (форма № М-12);
- в оборотній відомості;
- у матеріальному звіті.

У картках складського обліку зазначають найменування продукції, її номер, облікову ціну (за облік обліковими, за плановими або відпускними цінами), норму запасу, залишок на початок звітного місяця.

За незначної номенклатури продукції облік її на складі ведеться в матеріальних звітах або в сортових оборотних відомостях. Наприкінці місяця матеріально відповідальна особа передає ці звіти разом із відповідними первинними документами в бухгалтерію.

За результатами змін, які відбулися із готовою продукцією і товарами на

складі на протязі місяця, до бухгалтерії підприємства подається "Звіт про рух матеріальних цінностей", за даними якого бухгалтером вносяться відповідні зміни до "Оборотної відомості по товарно-матеріальних рахунках" [63, с. 390].

Для забезпечення точності обліку руху готової продукції у бухгалтерії на підставі первинних документів із прибутку й видатку ведуть нагромаджувальні відомості випуску готової продукції у натуральному та вартісному вираженні, а також нагромаджувальну відомість відвантаженої продукції.

В аналітичному обліку можливе відображення готової продукції за обліковими цінами. При списанні готової продукції суму відхилень фактичної виробничої собівартості від її вартості за обліковими цінами (надалі — відхилення) визначають як добуток рівня (відсотка) відхилень і вартості відпущеної зі складу продукції за обліковими цінами. Рівень (відсоток) відхилень визначають діленням суми відхилень на початок місяця та відхилень щодо продукції, яка надійшла на склад із виробництва протягом звітного місяця, на суму вартості (за обліковими цінами) залишку готової продукції на початок місяця і готової продукції, оприбуткованої з виробництва на склад протягом звітного місяця [87, с. 377].

Побудова обліку готової продукції можлива за різними варіантами. Продукція, яка має кількісні, якісні та вартісні характеристики, може бути здана на склад, звідки відбувається її відвантаження та реалізація. Водночас можливий інший підхід, коли готова продукція не передається на склад, а нагромаджується безпосередньо в цехах, звідки її відвантажують або передають покупцеві.

Продукція, яка не має кількісних характеристик - виконана робота, надана послуга або великогабаритні вироби, безпосередньо передається з виробництва покупцеві (замовникові), і тому факт випуску відображається в бухгалтерському обліку наступним чином:

Коли продукція є унікальною (пароплав, будинок тощо), то відповідний випуск (передача замовнику) оформлюється документами та відображається наступним записом.

Відпуск (відвантаження) продукції покупцю оформлюється

видатковими накладними, приймально-здавальними актами із зазначенням номера накладної і дати оформлення, номера та дати договору, назви і реквізитів замовника, одиниць виміру, кількості, оптової ціни та вартості [41, с. 409].

Так, як Товариство з додатковою відповідальністю «Трембіта» здійснює свою основну діяльність, пошиття одягу, на давальницькій сировині, то основним документом, що застосовується для обліку виробництва готової продукції є Контракт на переробку давальницької сировини № 2 від 30.12.2021 року. Він укладений між ТДВ «Трембіта» в особі генерального директора Станкевич С.О., та фірмою «S.C. FORMENS S.R.L.» в особі Gerard Losson. Цей контракт встановлює ряд прав і обов'язків для його сторін: Замовник бере на себе постачання на умовах давальницької сировини: тканин, прикладних та упаковочних матеріалів для виготовлення товарної продукції, Виконавець бере на себе зобов'язання по виготовленню товарної продукції відповідної якості та відвантаження її в установлений термін. Загальна вартість даного контракту складає 25 700 000 Євро, в тому числі вартість сировини становить 19 450 000 Євро, а вартість послуг – 6 250 000 Євро. Також у цьому контракті уточнюється умови транспортування, технологічний процес виготовлення виробів, термін постачання, умови оплати, якість товару та інші особливості.

Процес транспортування продукції через митний кордон України на ТДВ «Трембіта» оформляється Вантажно-митною декларацією від 01.12.2022 року (форма МД-2). Вона є свідченням того, що Товариство виготовило та відправило замовнику 1058 штук виробів через митний кордон. Ця декларація заповнена згідно вимог і надає багато інформації про здійснене відправлення продукції, починаючи від назви відправника та одержувача, закінчуючи типом транспорту, яким здійснюється перевезення.

Що стосується документування в межах Товариства, то наявні спеціальні документи, до прикладу Карточка складського обліку матеріалів № 570082, в якій по датах вказано видаток певним особам певної кількості матеріалу.

Також є накладна №009569 на передачу товарно-матеріальних

цінностей від 30.12.2022. Дана накладна містить 38 найменувань товару, що були передані та отримані із Матеріального складу 3 на участок №1, загальна вартість товарів 15 726, 77 грн.

Акт № 009262 по першому участку на списання матеріальних цінностей від 30 грудня 2022 року. В ньому наведено 21 позицію матеріалів, які були оглянуті комісією, що призначена наказом № 91 від 28 грудня 2018 року, і визнані такими, що належать списанню, загальна вартість списаних матеріалів скла 8 675,51 грн.

Характеристика фактографічної інформації, що використовується в обліку господарських операцій Товариства наведено у додатку Д.

Як бачимо з додатку Д, що існує багато різних документів, за допомогою яких на підприємствах здійснюється облік та контроль за випуском, зберіганням та рухом матеріальних запасів, зокрема готової продукції.

2.3. Організація обліку витрат на виробництво продукції в системі фінансового та управлінського обліку

Як говорилося у першому розділі, готова продукція - це товар, виріб, продукт чи продукція, яка повністю пройшла всі стадії обробки та випробувань, виготовлена з власної чи давальницької сировини, відповідає всім прийнятим стандартам і параметрам або умовам договору, пройшла технічний контроль підприємства і здана на склад або замовнику (покупцеві) згідно з діючим порядком прийняття продукції.

Для цілей бухгалтерського обліку готова продукція включається до складу запасів. Готова продукція обліковується за фактичною виробничою собівартістю.

В аналітичному обліку оприбуткування готової продукції здійснюється за обліковими цінами, що визначається підприємством, виходячи з розміру фактичної собівартості попередніх періодів. Це відбувається тому, що технічно можливо визначити розмір тільки прямих витрат, що включаються до собівартості кожної партії продукції, однак лише після закінчення звітного періоду стає відома

фактична потужність та сума загальновиробничих витрат, що включаються до собівартості виробленої продукції.

Для обліку виробництва готової продукції використовують рахунки 2 класу плану рахунків. Першим рахунком цього класу є 20 рахунок «Виробничі запас». Цей клас містить рахунки, які призначаються для узагальнення інформації про рух предметів праці, що належать підприємству, які призначені для переробки, обробки та використання у виробництві і для господарських потреб.

Планом рахунків передбачено рахунок 20 «Виробничі запаси», що використовується для відображення зведеної інформації про наявність та рух запасів сировини та матеріалів, які знаходяться у власності підприємства, навіть тих, які знаходяться в дорозі чи на етапі переробки. Дебет цього рахунка містить інформацію про надходження запасів, їх дооцінку, кредит – використання запасів на різні потреби: відпуск на сторону, переробка, уцінка та інше. У звичайному плані рахунків Рахунок 20 «Виробничі запаси» має 9 субрахунків, номери і назви яких наведено у додатку Е.

Особливістю робочого плану рахунків, що застосовується на ТДВ «Трембіта» є те, що у 2 класі плану рахунків відсутні такі субрахунки як: 205 та 208, тобто підприємство не використовує їх взагалі.

У звичайному плані рахунків є рахунок 21 "Поточні біологічні активи" призначено для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух: тварин та птахів. За дебетом рахунку 21 "Тварини на вирощуванні та відгодівлі" відображається надходження тварин на вирощуванні, які обліковуються за первісною вартістю; приріс живої маси молодняка тварин, за кредитом - вибуття тварин на вирощуванні внаслідок продажу, безоплатної передачі тощо. Цей рахунок має 8 субрахунків. Дане Товариство має відмінності, щодо застосування 21 рахунку, він у них поділений на 3 субрахунки:

210 «Матеріали в підзвіті»,

21-11 «Матеріали експорт-прихід»,

21-12 «матеріали експорт-розхід».

Ці субрахунки використовуються Товариством для обліку сировини, що надходить від замовника, для виробництва з неї готової продукції, тобто одягу. Як відомо, що ТДВ «Трембіта» працює на давальницькій сировині, то саме субрахунки 21-11 та 21-12 є першими, де реєструється сировина поставлена замовником.

На 23 рахунку «Виробництво» узагальнюється інформація про витрати на виробництво продукції, робіт, послуг. Цей рахунок використовується для обліку витрат на окремих субрахунках. За дебетом рахунку 23 "Виробництво" відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також виробничі накладні витрати та втрати від браку продукції (робіт, послуг), за кредитом - суми фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом продукції, виконаних робіт та послуг. Аналітичний облік за рахунком 23 "Виробництво" ведеться за видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється. На великих виробництвах аналітичний облік витрат може вестися за підрозділами підприємства та центрами витрат і відповідальності. На ТДВ «Трембіта», використовується рахунок 23 «Основне виробництво, та окремо субрахунки цього рахунку, яких є аж 10, і всі вони відображають різного роду витрати Товариства, що пов'язані з виробництвом [91].

Кореспонденція рахунків, що стосується виробництва готової продукції на даному Товаристві наведено у додатку Ж.

Як бачимо на Товаристві з додатковою відповідальністю є власний робочий план рахунків, він, як згадувалося, відрізняється від звичайного плану рахунків бухгалтерського обліку, це можна побачити в додатку З, а також у таблиці 2.5. та таблиці 2.6. Як бачимо з цих таблиць використання 8 класу плану рахунків дає свої результати, це зручно, адже всі витрати зібрані у одному класі. Запропоновувати інший план рахунків досліджуваному підприємству є недоцільним, адже у них власний план рахунків розроблено досить добре та містить конкретизацію, для ведення точного бухгалтерського обліку.

Узагальнюють інформацію про наявність і рух готової продукції підприємства на рахунку 26 «Готова продукція». За дебетом рахунку

відображається надходження готової продукції з власного виробництва, за кредитом – списання. При списанні готової продукції" з рахунку 26 "Готова продукція" сума відхилень фактичної виробничої собівартості від вартості за обліковими цінами, що відноситься до цієї продукції визначається у відсотку, який обчислюється як відношення відхилень на залишок готової продукції на початок місяця та відхилень по продукції, яка здана на склад протягом місяця, до варті продукції за обліковими цінами. Сума відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами, що відноситься до реалізованої продукції, відображається за кредитом рахунку 26 "Готова продукція" і дебетом відповідних рахунків. Аналітичний облік готової продукції ведеться за видами готової продукції.

Суму відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами реалізованої продукції відображають на кредиті рахунка 26 і дебеті відповідних рахунків, на яких відображено вибуття готової продукції.

Для управління готовою продукцією інформація повинна формуватися щодо стану запасів готової продукції на складі, своєчасності та правильності її оприбуткування, забезпечення зберігання, своєчасності відвантаження, а також щодо виконання обов'язків за поставками продукції споживачам, тобто керівництво підприємства повинно бути забезпечене інформацією про наявність і рух готової продукції за місцями зберігання та матеріально відповідальними особами. З цією метою важливого значення набуває організація аналітичного обліку готової продукції.

Готова продукція обліковується на підприємствах за місцями її зберігання й окремими видами у встановлених одиницях виміру: натуральних (характеризують кількість, обсяг і вагу продукції відповідно їх фізичних властивостей, використовують для кількісного обліку готових виробів); умовно-натуральних (показники, необхідні для одержань узагальнених показників з обліку однорідної продукції).

На складі в облікових регістрах (картках, відомостях, сальдових відомостях, оборотних відомостях або Книзі складського обліку) готова продукція обліковується у кількісному вираженні.

Готова продукція прибуткується на склад за фактичною собівартістю. В аналітичному обліку оприбутковування готової продукції здійснюється за обліковими цінами, що визначається підприємством, виходячи з розміру фактичної собівартості попередніх періодів. Це відбувається тому, що технічно можливо визначити розмір тільки прямих витрат, що включаються до собівартості кожної партії продукції, однак лише після закінчення звітного періоду стає відома фактична потужність та сума загальновиробничих витрат, що включаються до собівартості виробленої продукції [47, с.197.].

По завершенні звітного місяця облікова вартість готової продукції коригується до фактичної. Сума відхилень облікової вартості від фактичної визначається таким чином:

$$В.в. = (В. поч.+ В.зв. міс.)/(П. поч. + П.зв. міс.), \quad (2.1)$$

де: В.в. — відсоток відхилень;

В.поч. — відхилення на початок місяця;

В.зв. міс. — відхилення звітного місяця;

П.поч. — продукція за обліковими цінами на початок місяця;

П.зв.міс. - продукція звітного місяця за обліковими цінами.

Сума відхилень визначається добутком відсотка відхилень та вартості відпущеної зі складу продукції.

Сума відхилень на початок місяця визначається різницею залишку по рахунку 26 "Готова продукція " за фактичною собівартістю та залишку готової продукції на складі за обліковими цінами.

Оприбуткування готової продукції на склад здійснюється за накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма М-І2), приймально-здавальними актами. На окремі її види, (номенклатурні номери) відкриваються картки складського обліку, у яких ведеться облік надходження готової продукції, її вибуття та виводиться залишок після кожної операції. На складі ведеться в більшості випадків кількісний облік готової продукції. Відвантаження готової продукції здійснюється за угодами з покупцями за цінами, які визначаються для кожного зокрема. На основі первинних документів ведеться Відомість аналітичного обліку запасів (5.1) до Журналу 5 "Облік витрат".

Протягом звітнього місяця у цехах нагромаджуються дані про виробництво продукції за обліковими цінами та кількістю виготовленої продукції. У кінці місяця здійснюється корегування облікової вартості готової продукції до фактичної.

Списання вартості готової продукції зі складу здійснюється за одним із методів, передбачених П(С)БО 9 "Запаси":

- ідентифікованої собівартості;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних витрат.

Що стосується досліджуваного підприємства, то позитивним для нього може стати використання позамовного методу тому, що підприємство виготовляє одяг з давальницької сировини з чітким замовленням певної кількості виробів, обумовленим у контракті, тому використання позамовного методу дасть можливість зосередити увагу саме на витратах замовлення, а не на витратах цехів. Хоча збір витрат при попроцесному методі вимагає менше зусиль і він більш економічний позамовний, але за рахунок того, що тривалий період часу ТДВ «Трембіта» здійснює виготовлення однакової продукції, то обрахувавши раз витрати на одиницю замовлення, можна буде обраховувати витрати і при зміні кількості замовлення, що буде економити час і спростить процес калькулювання. Тому ми рекомендуємо змінити метод калькулювання на позамовний. А загалом, використання управлінського обліку дасть більше можливостей для прийняття коректних управлінських рішень, що зможуть покращити роботу підприємства.

Висновки за розділом 2

У другому розділі було досліджено організацію та методику ведення бухгалтерського обліку і встановлено, що на Товаристві існує власна бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером, в бухгалтерії застосовують меморіально-ордерну форму ведення бухгалтерського обліку з частковим використанням комп'ютерної техніки. Що стосується обліку готової продукції, то на Товаристві, він неавтоматизований, що перетворює роботу

бухгалтерів на кропітку працю.

Особливістю виробництва і обліку готової продукції на товаристві є процес відвантаження готової продукції, що пройшла всі етапи виробництва – вона зразу відвантажується замовнику. Для узагальнення вищесказаного, треба відмітити те, найважливішим завданням бухгалтерського обліку готової продукції на товаристві є контроль за виробництвом готової продукції, умовами зберігання у процесі виробництва, обсягом виготовленої продукції; вчасне документування виробництва та реалізації, контроль за виконанням планового завдання, яке підтверджене договором із замовником. Всі процеси що пов'язані з виробництвом готової продукції документуються у встановленому порядку.

В ході дослідження було виявлено відсутність ведення управлінського обліку на Товаристві, так стверджували працівники бухгалтерії. Звичайно – це не критично, але використання управлінського обліку дає результати у ефективному управлінні підприємством. Тому було досліджено ведення управлінського обліку згідно літературних джерел, та описано у другому розділі з інформаційно-рекомендаційною метою.

РОЗДІЛ 3

ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

3.1. Аналіз випуску готової продукції та її реалізації

В сучасних умовах аналіз займає одне із ключових місць у діяльності будь-якого підприємства, не залежно від того, яким видом діяльності воно займається чи у якій формі власності перебуває. Не залежно від того, яке це підприємство, яку стратегію діяльності обирає, для правильної та прибуткової діяльності воно повинно здійснювати аналіз виробництва та реалізації продукції, адже за його допомогою можна здійснити розрахунки різних показників, коефіцієнтів, які нададуть інформацію, що може вплинути на подальшу діяльність підприємства.

Так, як Товариство з додатковою відповідальністю «Трембіта» кожного року виробляє продукцію, але кожного року обсяг виробництва різний та і ціни відрізняються, тому доцільно провести аналіз обсягу і динаміки випуску та реалізації продукції. Розрахунок даних показників може здійснюватися як в натуральних так і вартісних вимірниках. Звичайно, що кращим вимірником є натуральний, адже він надає можливість уникнути перекручень, що спричиняються інфляцією. Але не всі підприємства можуть використовувати даний вимірник, по причині наявності широкої номенклатури виробів. Тому при здійсненні даного аналізу потрібно забезпечувати забезпечення зіставлення вхідних даних. Органи державної статистики систематично обчислюють та публікують Індекси цін. Індекси споживчих цін характеризує інфляційні процеси, які притаманні національній економіці. Під час проведення аналізу обсягу і динаміки випуску та реалізації продукції нами також буде розрахований індекс цін. Розрахункова таблиця по аналізу цієї ділянки наведена нижче.

Оцінка обсягу виробництва та реалізації продукції на
ТДВ «Трембіта» за 2018-2022 рр.

Рік	Обсяг виробництва за звітного періоду, грн.	Індекс цін	Обсяг виробництва базисного періоду, грн.	Абсолютне відхилення, грн.	Відносне відхилення, %	Базисний темп зростання, %
2018	40 644 000	1,24	32 818 000	7 826 000	23,85	80,7
2019	47 531 000	1,17	40 644 000	6 887 000	16,94	100,0
2020	35 749 000	0,75	47 531 000	-11 782 000	-24,79	116,9
2021	37 550 000	1,05	35 749 000	1 801 000	5,04	88,0
2022	54 252 000	1,44	37 550 000	16 702 000	44,48	92,4

Як видно з таблиці, обсяг виробництва за звітний період та індекс цін зростають до 2022 року. У 2022 році індекс цін складає 1,44. Більш детальний аналіз динаміки виробництва продукції наведено у додатку 3

Як видно з додатку 3 аналіз здійснювався на основі натуральних фактичної кількості виготовленої продукції. З усього асортименту продукції костюми, піджаки та брюки – це ті види готової продукції, які ТДВ «Трембіта» виготовляла постійно на протязі досліджуваного періоду, пальто та інші текстильні вироби почали виготовлятися з 2020 року у незначній кількості. Загальна кількість виготовлених виробів найбільшою була у 2019 році, у 2020 році спостерігається скорочення виробництва на 1749 тис. од. продукції. У 2021 році у порівнянні з 2020 роком спостерігається приріст виробництва на 151,2 тис. од. готової продукції. У 2022 в порівнянні з 2021 має місце скорочення виробництва готової продукції на 30,7 тис. од.. Хоча спостерігається варіація у кількості виробництва, проте з таблиці 3.1. видно, що обсяг виробництва у грошовому вимірнику зростає до 2022 року.

Кожне виробниче підприємство, що виготовляє продукцію стикається з такими поняттями як асортимент. Згадаємо, що асортимент – це сукупність товарів, готової продукції, об'єднана певними ознаками, що пропонується виробником споживачам, а номенклатура – це перелік усіх асортиментних груп товарів, що запропоновані виробником споживачу. Для більш

детального ознайомлення з готовою продукцією різного роду, та обсягами її виробництва використовують аналіз асортименту продукції. Досліджуване Товариство «Трембіта» виготовляє костюми, піджаки та брюки, нами проведено аналіз асортименту продукції і отримані дані зведено у додатку И, що наведена на наступній сторінці.

Згідно даних додатку И можна сказати, що план по асортименту продукції виконується, звичайно спостерігаються ситуації, коли план недовиконується. Схожа ситуація спостерігалася у 2020 році з виготовленням костюмів, коли було заплановано виготовити 165 тис. шт., а виготовлено було тільки 145,2 тис. шт. і у виконання плану зарахували 145,2 тис. шт. У 2021 по виготовленню костюмів та у 2022 по виготовленні брюк зараховувалися у виконання плану фактичні кількості виготовленої готової продукції так, як вони були меншими за заплановану кількість. Ще раз повторимося, що на виконання плану впливають різні чинники, які в кожному періоді різні, тому наявні факти невиконання планів є не критичними.

У процесі виробництва продукції підприємства збільшенням обсягів виробництва одного виду готової продукції та скорочення інших. Іншими словами питома вага одних видів продукції зростає, а інших – навпаки. Тому кожне підприємство прагне виконувати плани за структурою виробництва, тобто зберегти у обсязі фактичного випуску заплановане відношення між окремими видами продукції. Якщо спостерігається нерівномірне виконання плану по певних виробках, то це призводить до відхилення від планової структури виробництва, та впливає на усі інші заплановані показники підприємства, змінюючи їх.

Як видно з додатку К кожного року, кожний вид продукції, що виготовляється на ТДВ «Трембіта» займає різний % у структурі всього виробництва, це спричиняється зміною величини замовлень на той, чи інший вид готової продукції. У 2020 році кількість костюмів та пальто у порівнянні з 2019 роком збільшилась на 10,99 % та 3,17%, а кількість піджаків та брюк скоротилася на 7% та 10,23%. У 2021 році скоротилася кількість костюмів та пальто на 10,84% та 0,61% відповідно, а зросла кількість піджаків та брюк на

6,51% та 7,9% відповідно. У 2022 році у порівнянні з 2021 роком збільшення виробництва зазнали костюми та піджаки на 4,49% та 1,58% відповідно, а скорочення – брюки та пальто, на 4,71% та 1,26%.

Для наглядності структури виробництва наведемо кругову діаграму за 2021 та 2022 роки у додатку Л.

Рівномірність виробництва дає характеристику діяльності підприємства з якісного боку та рівню організації господарської діяльності, ефективності використання обладнання сировини і робочої сили. Ритмічність виробництва - це чітка, стійка і збалансована діяльність підприємства, яка створює умови для рівномірного випуску продукції та виконання своїх зобов'язань перед споживачами та замовниками. Ритмічна робота – характеризується випуском продукції однаковими частинами за однакові відрізки робочого часу

Результати проведеного аналізу ритмічності виробництва продукції по роках за досліджуваний період наведені у таблиці 3.2

Таблиця 3.2.

Оцінка ритмічності випуску продукції по ТДВ «Трембіта» за 2018-2022 рр.

Рік	Випуск готової продукції				Сума, що зараховується в виконання план по ритмічності
	За планом		Фактично		
	Сума, тис. грн.	Питома вага %	Сума, тис. грн.	Питома вага %	
2018	20 307	15,26	30 183	23,47	20 307
2019	21 715	16,32	20 307	15,79	20 307
2020	25 782	19,37	21 715	16,88	21 715
2021	30 642	23,03	25 782	20,05	25 782
2022	34 624	26,02	30 624	23,81	30 624
За період	133 070	100	128 611	100	118 735

Як видно з аналітичної таблиці, сума випуску готової продукції за планом зростає кожного року, що свідчить про прийнятий, керівництвом підприємства, курс на розвиток, збільшення випуску продукції, але реальні тобто фактичні обсяги виробництва відрізняються від планових, тому сума яку зараховують у виконання плану по ритмічності не завжди відповідає плановій сумі випуску готової продукції, за досліджуваний період на ТДВ «Трембіта» тільки планову суму за 2018 рік було зараховано до виконання

плану по ритмічності тому, що було перевиконання плану на 9 876 тис. грн., а всі інші роки спостерігається недовиконання плану і суму, що зараховують у виконання плану є сума фактичного випуску так, як вона менша за планову. Коефіцієнт ритмічності за досліджуваний період складає 0,892 , його ми розрахували відношенням загальної суми що зараховується у виконання плану по ритмічності до загальної суми планового випуску готової продукції. А коефіцієнт аритмічності складає $1 - 0,892 = 0,108$. Коефіцієнт аритмічності незначний але на нього можуть впливати коливання попиту на готову продукцію, порушення технологічного процесу, не рівномірне матеріально-технічне забезпечення процесу виробництва, низький якісний рівень реалізації функцій планування і контролю на підприємстві. Та в цілому ситуація по ритмічності виробництва на підприємства стабільна.

Для того, щоб дізнатися вплив засобів праці на виробництво продукції необхідно розрахувати темп приросту готової продукції, та зміни темпів приросту за рахунок основних засобів та фондівіддачі. Отож, користуючись формулою знаходимо фондівіддачу для кожного з досліджуваних років.

Отож, здійснивши розрахунок, можемо з впевненістю сказати, що підприємство у 2022 році ефективно використовує наявні в нього основні засоби. Про це свідчить показник фондівіддачі. Починаючи з 2020 року по 2022 фондівіддача зростає, що свідчить про раціональне використання наявних основних засобів. До прикладу у 2022 році від однієї вкладеної гривні у основні засоби підприємство отримало 2,29 гривень чистого доходу у 2019 році цей показник складає 1,94 гривні. Однак у 2018 році зменшення чистого доходу та середньої вартості основних засобів призвело до зменшення фондівіддачі на 43,6 %.

За аналогічною схемою розрахуємо вплив використання трудових ресурсів на виробництво готової продукції.

З розрахунків бачимо, що за досліджуваний період по ТДВ «Трембіта» спостерігається зростання усіх показників з 2020 року по 2022 рік. Це є свідченням вдалого та обдуманого процесу використання наявних трудових ресурсів на підприємстві, збільшення показника продуктивності праці вказує, що кожен працівник більш ефективно та добросовісно виконує покладені на

нього обов'язки. У 2019 році один працівник виготовляв продукції на суму 64,1 тис. грн., а у 2022 році один працівник виготовляє продукції вже на 71,3 тис. грн., натомість у 2020 році – 47,7 тис. грн. За три роки цей показник зріс майже у два рази, що є позитивною зміною. У 2022 році відбувається зростання продуктивності праці враховуючі зростання працюючих та чистого доходу, що є позитивним явищем. Як видно з таблиці 3.10. за період 2021-2022 рр. чистий дохід зріс на 16702,0 тис. грн. за рахунок зростання чисельності працівників показник зріс на 120,0 тис. грн., а за рахунок зростання продуктивності праці на 16582,0 тис. грн. Натомість за період 2019-2020 рр. чистий дохід зменшився на 11782,0 тис. грн. за рахунок зростання чисельності працівників показник зріс на 480,0 тис. грн., однак а за рахунок зменшення продуктивності праці на 12262,0 тис. грн.

Для кращого візуального сприйняття прогностичні дані наведено на рисунку 3.1.

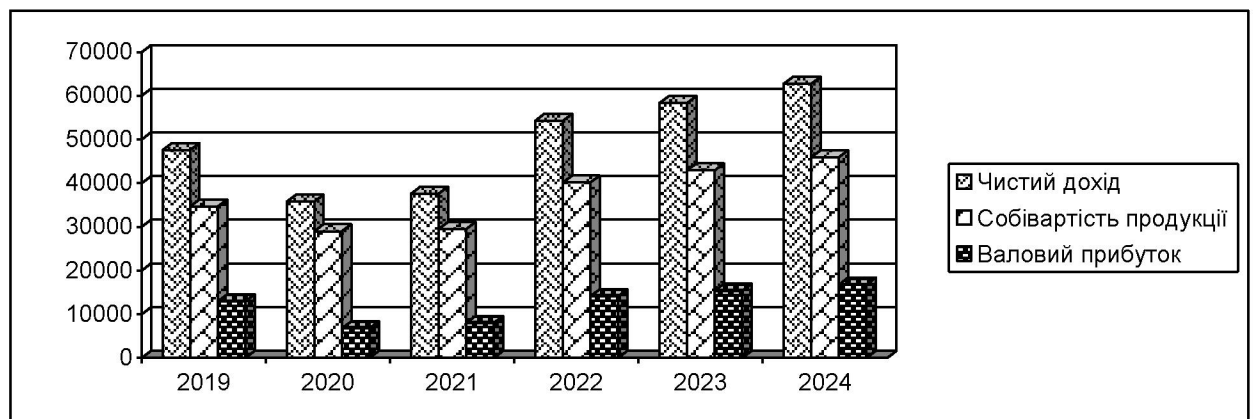

Рис. 3.1. Прогноз на 2023-2024 рр. по ТДВ «Трембіта», тис. грн.

Як видно з таблиці 3.12. та рисунку 3.1 всі показники на 2022 та 2023 роки зростають, що свідчить про збільшення об'єму виробництва продукції та покращення діяльності підприємства.

Для визначення можливості банкрутства підприємства нами була використана модель Лиса, $Z=0,063*0,235+0,092*0,179+0,057*0,588+0,001*2,449=0,2154$. Як бачимо, отриманий результат $Z=0,2154$, що більший за граничне значення 0,037, що є свідчення стабільного фінансового стану підприємства і відсутність загрози банкрутства.

3.2. Удосконалення обліку готової продукції із використанням інформаційних систем бухгалтерського обліку

Поширення інформаційних технологій призводить до суттєвих змін в організації виробництва, праці та управління. Використання новітніх технологій руйнує сталі ієрархічні системи в економіці та управлінні, створюючи на їх місцях нові, більш гнучкіші, з новими якостями та здатністю пристосовуватися до нестабільного середовища.

В сучасних умовах розвитку комп'ютерних технологій, кожне підприємство має у своєму розпорядженні комп'ютерну техніку, яка застосовується у різних галузях та на різних етапах діяльності підприємства, вона допомагає не тільки в процесі виробництва, автоматизації, а і в процесі обліку. Для бухгалтерів стало звичним використовувати у своїй роботі комп'ютерну техніку, як для здійснення обрахунків, так і для ведення бухгалтерського обліку. В даний час існує багато різного програмного забезпечення, що допомагає бухгалтерам у їх роботі [88].

На ТДВ "Трембіта" бухгалтери ведуть бухгалтерський облік в ручну, з частковим використанням програмного забезпечення «Минимакс бухгалтерия».

Ця програма використовується бухгалтерами підприємства тільки для нарахування заробітної плати, амортизаційних відрахувань та формування оборотних відомостей, всі інші бухгалтерські операції здійснюються вручну. Зовнішній вигляд даної програми наведено у додатку М.

Дана програма звичайно спрощує роботу бухгалтерам, але цей відсоток спрощення дуже малий тому, що програма розроблена і працює у середовищі DOS, про яке зараз рідко хто пам'ятає, програма дуже може здійснювати дуже вузький перелік операцій. Також негативним явищем для підприємства є наявність комп'ютерної техніки, яка використовується у приміщенні бухгалтерії, але дуже мало для бухгалтерських цілей. Така ситуація складається тому, що не використовується сучасне програмне забезпечення, а винуватцем цього є тільки керівництво підприємства.

Можливо впровадження на підприємстві використання сучасних

бухгалтерських програм тягне за собою значні витрати, що можуть бути пов'язані з заміною комп'ютерної техніки. Наявна може біти застарілою і на ній неможна буде ефективно користуватися бухгалтерським програмним забезпеченням, вартість самих програмних продуктів також потребує певної суми коштів, навчання персоналу для роботи з програмами та ряд інших витрат, що повинно понести підприємство перед переходом на комп'ютеризовану бухгалтерію. Але ці витрати швидко окупляться.

Звичайно не можна сказати, що ведення бухгалтерського обліку вручну є неправильним, адже декілька років тому, коли комп'ютерна техніка не мала такого широкого застосування, бухгалтерський облік на всіх підприємствах вівся вручну. Але ми живемо в час комп'ютерних технологій, які покликані допомагати нам у різних сферах, економити наш час і гроші, тому мінімальне використання комп'ютерної техніки, особливо в бухгалтерії є великою недбалістю керівництва у здійсненні контролю за діяльністю підприємства.

Адже використання комп'ютерів у бухгалтерій дасть можливість виконувати різні бухгалтерські операції з більшою швидкістю та точністю, що є невід'ємною характеристикою даного процесу. Навіть елементарні бухгалтерські операції, а тим більше трудомікі операції стають набагато легшими з використанням комп'ютерного програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку. Наприклад складання того ж балансу вручну займає певний проміжок часу, крім того бухгалтеру під рукою потрібно мати всю інформацію, необхідну для складання балансу за певний період, а комп'ютерна програма формує таку форму бухгалтерського обліку за декілька секунд, звичайно, якщо всі необхідні дані вводилися в неї на протязі певного періоду, за який складають баланс. Звичайно весь бухгалтерський облік не обмежується тільки на складанні балансу, тому сучасні програмні продукти мають багато різних функції, пристосованих для ведення кожної з частин бухгалтерського обліку.

Тому для вдосконалення бухгалтерського обліку готової продукції на Товаристві з додатковою відповідальністю «Трембіта» пропонуємо більш

ширше впровадженням комп'ютерної техніки в процес бухгалтерського обліку всіх операцій. Застосування комп'ютерів за короткий термін їх експлуатації внесе ряд позитивних змін у роботу бухгалтерії: відбудеться систематизування облікових показників, заповнення реєстрів та звітів суттєво скоротиться кількість механічних операцій з обробки документів, Обліковий процес стане спрямованим на організацію та удосконалення обліку.

Що стосується програмного забезпечення, то рекомендуємо почати використовувати програмне забезпечення від фірми «BAS», хоча б BAS: Бухгалтерія версії 7.7, не говорячи вже про версію 8.3. Цей програмний продукт, є насичений різними функціями та зручний для користування. Даний програмний продукт дає можливість вести облік виробництва готової продукції, незавершеного виробництва та ряду інших операцій.

Оскільки протягом місяця фактична виробнича собівартість невідома, продукцію оцінюють за обліковою ціною. Найчастіше як облікову вибирають планову (нормативну) собівартість продукції. Її розраховують виходячи з планованих витрат на виробництво готової продукції. На основі планової собівартості розраховують, зокрема, відпускні ціни на продукцію протягом місяця.

Саме калькулювання собівартості не є бухгалтерським завданням. На підприємстві складаються калькуляції собівартості випущеної продукції в ручну. Для вирішення цієї проблеми у програмах "BAS" можна використати спеціалізовані конфігурації. Важливим є те, що калькуляція в програмі передбачає нормування не тільки прямих витрат, а й загальновиробничих за видами. Це складне завдання, яке потребує щомісячного вирішення, оскільки структура цих витрат, як правило, постійна, а ось суми можуть змінюватися в значних межах. Що ж до структури витрат, щоб автоматично коректно визначати фактичну собівартість, калькуляції за січень мають містити щонайменше всі види витрат, приклад відображення витрат у даній програмі показаний на рисунку 3.2.

**Оборотно-сальдова відомість по рахунку: 23
Виды деятельности; Виды затрат
за Січень 2011 р.**

Субконто	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
000Перд.производство	459.67		3,892.42		4,352.09	
Амортиз. общепроизв. ОС, НМА и др.			3,188.64		3,188.64	
Амортиз. произв. ОС, НМА и др.			88.50		88.50	
Зарплата общепроизв. персонала			381.10		381.10	
Зарплата произв. персонала			224.18		224.18	
Затраты на управление производством			10.00		10.00	
Прочие прямые затраты	459.67				459.67	
Разом розглянуте	459.67				4,352.09	
Разом	459.67		3,892.42		4,352.09	

Рис. 3.2. Оборотно-сальдова відомість по рахунку 23.

У програмі "BAS: Бухгалтерія для України" для зберігання інформації про готову продукцію використовується довідник "Номенклатура". Для доступу до нього потрібно у рядку меню вибрати Справочники далі Номенклатура, для створення нового пункту у Номенклатурі потрібно скористатися кнопкою клавіатури «Insert». Вікно створення нового пункту має вигляд, що показано на рисунку 3.3.

Рис. 3.3. Створення нового пункту номенклатури у програмі BAS

Довідник "Состав продукции" доступний для кожного елемента довідника "Номенклатура" зі встановленим видом «Производство». Він містить список сировини, матеріалів та інших витрат, які використовуються для виробництва продукції. При цьому реквізит «Затрата» може набувати

значення з довідника "Номенклатура" (для матеріалів, які йдуть на виробництво продукції) або з довідника «Виды затрат» (для інших витрат, які відносяться на собівартість продукції - витрати на оплату праці тощо). Реквізит «Количество» дозволяє задати кількість матеріалів за технологічними нормами, яка йде на виготовлення одиниці продукції [92].

Також дана програма дозволяє здійснювати створення попередніх калькуляцій. У програмі для оформлення операцій, пов'язаних з випуском готової продукції протягом звітного періоду, у типовій конфігурації передбачено документ "Калькуляция". Ввести його можна через меню Документы/Производство/Калькуляция. Створені документи потрапляють у журнал "Производство" (меню Журналы/Производство).

Документ "Калькуляция", створений у режимі введення нового, є попередньою калькуляцією. Документ, введений на підставі вже наявного документа "Калькуляция", - остаточною калькуляцією. Змінити режим калькуляції не можна. Вікно калькуляції з програми наведено на рисунку 3.4.

The screenshot shows the 'Предварительная калькуляция' (Preliminary Calculation) window. It includes the following elements:

- Header:** 'Основное | Налоги и рентабельность' and a 'Добро' button.
- Form Fields:**
 - Предварительная калькуляция: КА-000002 от 10.01.02
 - Вид калькуляции: Предварительная
 - Склад материалов: Основной склад
 - Производство: Диванер "Ажурель"
 - Склад готовой продукции: Склад готовой продукции
 - Количество продукции: 26,000
- Summary Table:**

Всего	За единицу
Без НДС: 2318.68	89.18
С НДС: 2782.42	107.02
Себестоимость: 1783.60	68.60
Предварительная: 0.00	0.00
Окончательная: 0.00	0.00
- Table of Costs (Попытка):**

N	Затрата	Партия	Кво	Средн. преев.	Средн. оконч.
1	Лента швейная Цикламин	Партия по ч	23,400	4.68	
2	Трикотаж Ажурель	Партия по ч	23,400	739.44	
3	Зарплата произв. персонала			59.80	
4	Амортиз. произв. ОС, НМА и др.			26.00	
5	Прочие прямые затраты			2.60	
6	Общепроизв. материальные затраты				
7	Зарплата общепроизв. персонала			65.00	
8	Амортиз. общепроизв. ОС, НМА и др.			884.00	
9	Затраты на управление производством			2.08	
- Buttons:** ОК, Провести, Закрыть, Печать, Подбор, Заполнить, Установить цену.

Рис. 3.4. Попередня калькуляція в програмі BAS

При розрахунку калькуляції дана програма дає можливість вводити різні параметри, що відповідають процесу виробництва, враховувати чи не враховувати ПДВ, та ряд інших особливостей [92].

Дана програма має ще багато різних налаштувань та можливостей, застосування яких на Товаристві дасть можливість покращити систему обліку та отримувати швидкі та правильні результати.

Для вдосконалення обліку готової продукції та її реалізації вважаємо за необхідне розмежувати витрати на збут, які пов'язані з доведенням існуючої продукції до замовника, якщо такі витрати покладено на виробника та маркетингові витрати. ТДВ «Трембіта» згідно наданого договору з фірмою «S.C.FORMENS S.R.L.» транспортування готової продукції не здійснює, його взяла на себе фірма-замовник. Але при укладанні договорів з іншими фірмами на це слід звернути увагу. Також здійснювати маркетингові дослідження, за необхідності.

Також доцільно використовувати у розрахунках із замовниками таких форм безготівкових розрахунків, які би гарантували своєчасне надходження грошей за відпущену замовнику продукцію продукцію. Так, як впровадження комп'ютерних технологій здійснюється не тільки у бухгалтеріях, а у всіх галузях діяльності людини, то, на даний час, ми маємо можливість використовувати банківські перекази та інші інструменти для здійснення розрахунків. Як свідчить договір, то ТДВ «Трембіта» отримує кошти від замовника у безготівковій формі шляхом переводу коштів на рахунок Товариства.

Таким чином, в ході написання цього розділу було вивчено організацію обліку виробництва готової продукції по ТДВ «Трембіта», також розглянуто процес та засоби документального оформлення виробництва готової продукції, досліджено методику фінансового обліку виробництва готової продукції на підприємстві та порівняно її з нормативними документами. Розглянуто робочий план рахунків підприємства та здійснено порівняння його із звичайним планом рахунків. Пропонування іншого плану рахунків не здійснювалося, адже їхній робочий план рахунків повністю відповідає потребам підприємства. Також важливим етапом у даному розділі було ознайомлення з веденням управлінського обліку витрат на виробництво продукції в межах Товариства. Для покращення обліку готової продукції було запропоновано використання комп'ютерних бухгалтерських програм, зокрема програмних продуктів фірми BAS.

Висновки за розділом 3

У третьому розділі доведено, що діяльність виробничих підприємств не можлива без проведення аналізу, було здійснено ряд аналітичних розрахунків, що відображають ситуацію по виробництві готової продукції за досліджуваний період.

Проведено аналіз процесу виробництва готової продукції, здійснено розрахунки обсягу та динаміки випуску продукції, виконання плану виробництва, аналіз асортименту продукції, аналіз впливу структурних порушень на випуск продукції та аналіз ритмічності випуску.

На основі здійсненого аналізу можна сказати, що Товариство здійснює виготовлення продукції систематично, згідно з плановими показниками, звичайно є деякі розбіжності та загалом ситуація стабільна. Здійснено розрахунок прогнозних показників чистого доходу, собівартості та валового прибутку на 2023 та 2024 рр.

ВИСНОВКИ

Результатом дослідження є розробка та обґрунтування пропозицій спрямованих на удосконалення методики та організації обліку, економічного аналізу та контролю виробництва готової продукції ТДВ «Трембіта». На основі проведеного випускного кваліфікаційного дослідження сформульовано наступні основні висновки:

1. Діяльність підприємства повністю залежить від замовлень з-за кордону тому, що виготовлення продукції відбувається з давальницької сировини. Товариство відповідальне тільки за пошиття, всі необхідні елементи, складові частини надаються компанією-замовником. Виробництво на внутрішній ринок майже не здійснюється, вся виготовлена продукція прямує до іноземних замовників.

2. Було досліджено організацію та методику ведення бухгалтерського обліку і встановлено, що на Товаристві існує власна бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером, в бухгалтерії застосовують меморіально-ордерну форму ведення бухгалтерського обліку з частковим використанням комп'ютерної техніки. Що стосується обліку готової продукції, то на Товаристві, він неавтоматизований, що перетворює роботу бухгалтерів на кропітку працю.

Взагалі процес виробництва є основним видом господарської діяльності товариства і являє собою злагоджену систему дій по виробництву продукції. ТДВ «Трембіта» оцінку готової продукції здійснює згідно із НП(С)БО-9 “Запаси” за первісною вартістю. А визначення первісної вартості готової продукції відбувається шляхом використання НП(С)БО-6 “Витрати”.

3. Особливістю виробництва і обліку готової продукції на товаристві є процес відвантаження готової продукції, що пройшла всі етапи виробництва – вона зразу відвантажеться замовнику. Для узагальнення вищесказаного, треба відмітити те, найважливішим завданням бухгалтерського обліку готової продукції на товаристві є контроль за виробництвом готової

продукції, умовами зберігання у процесі виробництва, обсягом виготовленої продукції; вчасне документування виробництва та реалізації, контроль за виконанням планового завдання, яке підтверджене договором із замовником. Всі процеси що пов'язані з виробництвом готової продукції документуються у встановленому порядку.

4. В ході дослідження було виявлено відсутність ведення управлінського обліку на Товаристві, так стверджували працівники бухгалтерії. Звичайно – це не критично, але використання управлінського обліку дає результати у ефективному управлінні підприємством. Тому було досліджено ведення управлінського обліку згідно літературних джерел, та описано у другому розділі з інформаційно-рекомендаційною метою.

5. Так, як діяльність виробничих підприємств не можлива без проведення аналізу, було здійснено ряд аналітичних розрахунків, що відображають ситуацію по виробництві готової продукції за досліджуваний період.

6. Ще одним проблематичним напрямком у діяльності підприємства виявився той факт, що на підприємстві не здійснюється систематично внутрішній аудиторський контроль.

7. Бухгалтери використовують наявну комп'ютерну техніку нерационально тому, що на наявних комп'ютерах застосовується застаріла програма для ведення бухгалтерського обліку «Минимакс Бухгалтерия», функції якої дуже обмежені.

8. Облік виробництва готової продукції на підприємстві здійснюється за загальними правилами, хоча є свої особливості, до них відноситься: власний план рахунків з субрахунками розробленими спеціально для даного підприємства, ведення всіх документів здійснюється в ручному режимі, облік готової продукції здійснюється з використанням рахунків 8 класу.

9. Проведено аналіз процесу виробництва готової продукції, здійснено розрахунки обсягу та динаміки випуску продукції, виконання плану виробництва, аналіз асортименту продукції, аналіз впливу структурних

порушень на випуск продукції та аналіз ритмічності випуску. На основі здійсненого аналізу можна сказати, що Товариство здійснює виготовлення продукції систематично, згідно з плановими показниками, звичайно є деякі розбіжності та загалом ситуація стабільна. Здійснено розрахунок прогнозних показників чистого доходу, собівартості та валового прибутку на 2023 та 2024 рр.

Найважливішими пропозиціями, щодо покращення діяльності підприємства та організації обліку зокрема є:

1. Запровадження на території підприємства комп'ютеризації, перш за все в бухгалтерії. Це означає не просто закупівля комп'ютерної техніки та встановлення її кожному працюючому, а обдумане, використання комп'ютерної техніки з встановленням на неї бухгалтерських програм, рекомендованою бухгалтерською програмою є BAS Підприємство версії 8.3. Звичайно можна використовувати і ряд інших програм, в сучасних умовах є багато різних розробників програмного забезпечення саме бухгалтерського спрямування, але саме BAS Підприємство версії 8.3, на нашу думку, є найбільш оптимальним варіантом. А при умові неодобрення цієї програми керівництвом чи бухгалтерами, можна звернутися до програмістів для розроблення програмного забезпечення з урахуванням усіх вимог бухгалтерії даного Товариства. Проте такий варіант буде коштувати підприємству набагато дорожче. Комп'ютеризація дасть можливість скоротити витрати часу на формування, заповнення документів та інші операції пов'язані не тільки з виробництвом готової продукції, бухгалтерські операції стануть легко контрольованими та пошук необхідної інформації буде займати значно менший період часу.

2. При умові комп'ютеризації бухгалтерського процесу, здійснити запис персоналу бухгалтерії на курси у сторонніх організаціях, по вивченню особливостей роботи з конкретним бухгалтерським програмним забезпеченням, чи організувати курси по вивченню роботи з програмним забезпеченням у межах Товариства, залучивши спеціаліста ззовні. Адже сама

комп'ютеризація бухгалтерського апарату не дасть бажаного результату, без відповідних навиків для користування нею.

3. На Товаристві варто удосконалювати управлінський облік, який дасть змогу спостерігати за процесами на підприємстві та приймати рішення щодо діяльності підприємства з боку ефективного управління його діяльністю. Варто змінити метод калькулювання собівартості з попроцесного на позамовний, так, як асортимент продукції на Товаристві сталий той калькулювання витрат із застосуванням позамовного методу буде більш ефективним та легшим для системи бухгалтерського обліку.

4. Використання комп'ютерних систем з бухгалтерськими програмами допоможе скоротити рівень помилок, які можуть виникати враховуючи людський фактор. Ще одним запобіжником здійснення помилок може стати аудиторський контроль. Що дасть можливість здійснювати перевірку не тільки обліку виробництва готової продукції, а й інших господарських операцій. Використання зовнішнього аудиту дасть можливість отримати більш об'єктивний погляд на стан справ на підприємстві, але можна стикнутися і з проблемами, які будуть заважати його здійсненню.

Впровадження пропозицій запропонованих вище змінить ситуацію як у системі обліку, так і у системі контролю діяльності підприємства. Позитивні зміни дадуть відчутний результат, на підприємстві зросте ефективність використання ресурсів всіх видів.